

LES CARRERADES

Tots els que caminem per la muntanya estem acostumats a veure els ramats que hi pasturen. Però poques vegades pensem en la manera que aquests ramats han arribat allà on són, perquè les pastures, segons l'estació de l'any s'assequen o bé s'acaben, i els ramats es veuen obligats a anar d'un lloc a altre, des de les planes a les muntanyes i a l'inrevés; així neix la transhumància, que aparegué entre els segles X i XII.

Sembla que els primers propietaris de bestiar foren els monestirs de Poblet, Sant Joan de les Abadesses, Ripoll, Sant Martí del Canigó i d'altres, fins que amb el temps els ramaders més importants passaren a ser les comunitats de valls o de municipis o bé els grans senyors.

Per al trasllat d'aquests animals és menester una xarxa de camins per on puguin transitar sense patir ni ocasionar problemes, aquests camins són les carrerades. Acostumen a ésser camins elevats, sovint de carena, per eludir les sinuositats del barrancs i els conflictes amb els agricultors... Actualment, la transhumància ha estat substituïda per una ramaderia en pletes tancades o amb estabulació, però segurament es faria molta més transhumància si les carrerades fossin netes i el dret de pas fos garantit, ja que les carrerades són anteriors als camins reials, als camins de bast i a qualsevol de les carreteres d'avui. Són del ramat i cap persona, autoritat, carretera o ciutat no pot negar-li "el dret a pas" per una carrerada.

Malgrat la Llei 3/1995 de vies pecuàries que obliga a l'administració a classificar, de-

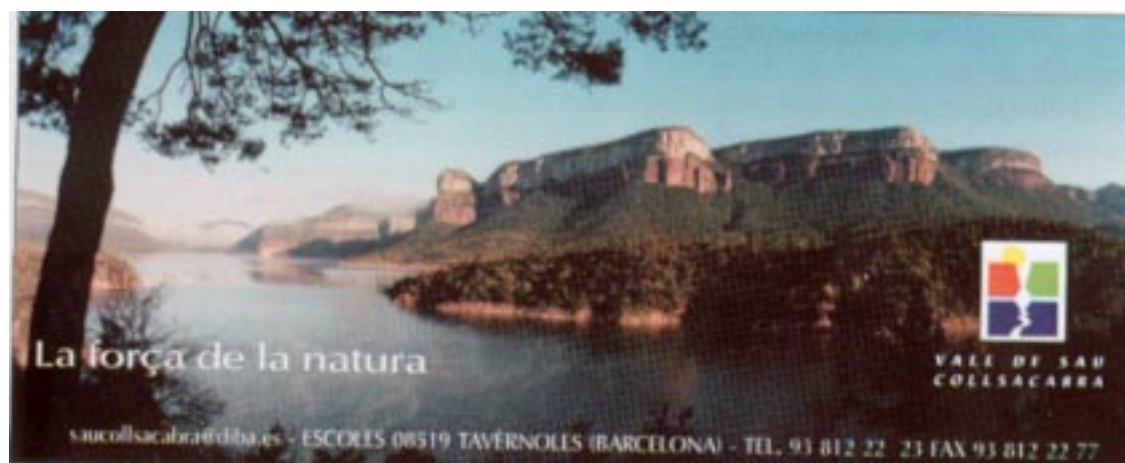
limitar i fitar els camins ramaders, la major part no han estat escrits ni dibuixats a cap mapa. La documentació històrica és ben escassa, però la memòria popular dels camins pot ser suficient perquè no es perdin, i es puguin arribar a fixar inclús en la seva amplària, tema en el qual hi ha força discussions.

*Un ramat al camí de Montdois (Rupit).
Foto: Anna Borbonet*

A la majoria d'aquests camins es troben fonts, moltes de les quals avui han desaparegut, on el bestiar podia beure, perquè en passar per una carrerada, no podia sortir-ne ni aturar-se a dormir o descansar, llevat que tingués alguna salera, on sí que podia aturar-se el temps necessari per reposar una mica.

Per passar la nit, els pastors tenien uns llocs concrets que normalment eren masies, que els permetien l'estada, és a dir, un lloc on poder tancar el ramat, al costat del qual dormien els pastors, perquè eren ben pocs els

llocs on els deixaven dormir aixoplugats. Ells mateixos es coïen el menjar que ja portaven o bé que compraven durant el camí.

En el Collsacabra, potser, en comptes de parlar de transhumància que implica unes marxes força llargues i llunyanes, hauríem de parlar de “transtermitància”, que és una transhumància en què les distàncies són més curtes, encara que les carrerades fan el mateix servei.

Els pastors del Collsacabra acostumen a baixar els ramats cap al pla quan comencen els primers freds, és a dir, pels voltants de sant Miquel, i acostumen a tornar a les pastures altes pels voltants de sant Isidre, tot depèn de la manera com veuen el bestiar, ja que coneixen animal per animal i el nom de cadascun.

En Joan Serrat, que és un dels pocs pastors que encara queden, m'explicava la importància que té conèixer cada animal i poder, a cop d'ull encara que hi hagin 200 o 300 ovelles, saber si alguna està malalta i estar al cas per poder guarir-la, perquè com ell diu, en temps passats el veterinari era pràcticament desconegut, i així i tot els animals no es morien més que ara. L'atenció del pastor és molt important per al ramat, sobretot si són ovelles, ja que els agrada la proximitat del pastor i que aquest les toqui i les acaroni.

Per fer aquests trasllats s'ajuden de gossos ensinistrats per a aquesta feina, però és curiós saber que l'ús d'aquests animals és relativament nou, ja que a finals del segle passat eren ajudats per vailets que anaven un al davant i un altre al darrere del ramat.

Els recorreguts que feien eren per diferents llocs com podia ser des de peu del cingle de Cabrera fins a Falgars, passant per Caselles, la Rotllada, Comajoan, serra de

Mateus, el Coll, el Torrent, i d'allà passaven ja a Falgars, A l'hivern el camí era força diferent, anaven de Falgars a l'Esquirol passant pel coll de Cabrera, la Tuta, la Masallera, el Collell, pont de Filaborres, les Comes, el Serrat i l'Esquirol,.

A vegades els ramats eren baixats fins a Sant Feliu de Pallerols, i passaven per el coll de Pruit, Torrents, coll d'Uria, el mas de Riubrugent, el pont de Ferro i Sant Feliu de Pallerols; si baixaven fins a Sau, seguien el camí del pla de l'Ardura, la font del Gorgàs, Novelles, i baixaven pel pla de Tavertet fins a Sau pel cingle de les Gotes.

El pastor, la manta, el paraigua i la bossa formen un conjunt inseparable. A la bossa pot haver-hi de tot, alicates, filferro, un punxó, l'obrellaunes, un obridor d'ampolles, medicaments de diferents tipus, un bocí de corda, fulles i sabó d'afaitar, pinta, cullera i forquilla, plat, una navalla, la pedra d'esmol·lar, destralló, llanterna, tabac, sal, oli, vi, menjar...

És una llàstima que dins la societat actual s'estigui produint un distanciament entre les persones i els seus animals, i vagi desapareixent la figura del pastor amb el seu ramat. Tant de bo fóssim conscients que cal preservar les velles tradicions que feien l'home més humà i veure també en els animals unes criatures de la natura, ja que sovint les condicions deplorables en què es troba el bestiar fan pensar que només preval la idea d'un guany econòmic que cal augmentar. Cada cop més ens anem tornant incapaços de preservar un patrimoni ecològic, cultural i econòmic que ens ha estat donat i del qual no sabem ser-ne dipositaris.

Isabel Corominas

Formatgeries artesanes de Cantonigròs

Ctra. de Vic a Olot, Km 24
08569 Cantonigròs
(Osona-Barcelona)
Tel. 93 852 50 06

Bar Botiga CAN MIQUEL

Esmorzars i berenars, records,
pa, coques i embotits artesans

carrer Les Fonts, 4
Tel. 93 856 50 83 08511 TAVERTET